

מראי מקומות - יבמות

עו.

רחל, ואח"כ כתיב וירא ד' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה, דמשמע שלאחר שבא על רחל ונעשית עקרה פתח ד' את רחמה של לאה. ועיקר הפי' כוחי וראשית אוני, ביאר "שלא ראה קרי מימיו עד שבא על לאה אמו, לא בסיבת תשמיש אשה ולא בסיבה אחרת מקרית, ואם ראובן הי' הנוצר מזרעו תחלה, ולא יצא מיעקב זרע מעולם עד שבא על לאה, והבן הראשון שהוליד הי' ראובן, ודאי הוא ראשית אונו וכחו, שאליו היתה כוונתו בכל זרע שהוציא בביאות ראשונות שבא על לאה אמו". וע"ע בפ"י ריב"א על התורה, שג"כ הוכיח מקו' זו דלא כפשט זה של תוס', וכ' כעין הראמ"ה. וע"ע ביעב"ץ כאן (הוצאת וגשל), דכ' די"ל דיעקב בעל ושנה, ובאמת לא הוציא זרע בביאה ראשונה. וליישב שי' תוס' מקו' הראשונים מסדר הפרשה, ע' מש"כ בפ"י הטור על התורה (בראשית כ"ט ל"א) וז"ל "וצריך לומר שראה קודם נישואיה שהיא שנואה ופתח רחמה ונתעברה ראשונה". (עוד ראיתי בספר לבנימין אמה, ששאל כן להגר"ח קניבסקי זצ"ל, והשיב דאולי הזרע לא נקלט עד לאחר ביאת רחל. ותירוצו צ"ב, הרי לאחר ג' ימים נסרח הזרע, ואין שייך עוד לקלוט, ויעקב לא בא על רחל עד לאחר ז' ימים, ואולי צ"ל דלא נסרח הזרע דרך נס. ושמעתי מהלך נפלא בשם הג"ר שלמה קאהן שליט"א (ר"מ בטלז), דמה דזרע נסרח לאחר ג' ימים, אי' בשבת (פ"ב) שהוא משום דדאיגי במצוות. ומה דבגוים ג"כ הזרע נסרח, הוא משום דאוכלים שקצים ורמשים. וא"כ, י"ל דקודם מתן תורה, הא קיימו כל התורה כולה, ולכן ודאי לא אכלו שרצים, אבל כיון שלא היו מצווים, א"כ י"ל דלא הי' שייך דאגה במצוות. וא"כ, שפיר י"ל דלא סרח הזרע במעי לאה, ולא נקלט עד לאחר ביאת רחל.)

ועוד הקשו הראשונים, איך שייך לומר דנתעברה לאה מביאה ראשונה, דא"כ יוצא דראובן הוא מבעלי תמורה (כדאי' בנדרים כ'), דחשב יעקב שהיתה רחל כשבא עלי', ובאמת היתה לאה. כן הק' הראב"ד בבעלי הנפש (שער הקדושה), וכ' "י"ל דעדיין לא נתנה התורה ולא נאסרה בדקדוקי מצות, א"נ אפשר שלא נתעברה בלילה ההוא". ולא ביאר איך פי' גמרון, ואולי כהראמ"ה, או דיעקב לא הוציא זרע בכלל בביאה ראשונה, ולא דבעל ושנה כמש"כ היעב"ץ, אלא דביאה שני' הי' לאחר זמן, כשידע כבר שהיא לאה.

ד. וזהו פסול שחוזר להכשירו

וכפשוטו, זהו רק היכא דנתרפא ועכשיו יכול להוליד. ונסתפק המנחת חינוך (תקנ"ט, ב'), מהו הדין במי שנפצע או נידך דנפסל, ואח"כ נכרת אותו אבר בידי שמים, דקיי"ל דנכרת בידי שמים כשה, ועכשיו אין לו אותו אבר שנפצע או שנידך, האם אמרי' דאין אותה הפציעה יכולה לפוסלו, כיון שעכשיו אינה עליו עוד, או דלמא כיון שכבר חל בו דין פסול (ולא נתרפא), אין שייך שיוכשר אח"כ במה שנכרת ע"י שמים.

המשך בעמוד הבא

א. במקומה מבשלה שלא במקומה לא מבשלה

משמע מכאן דהנדון אם נחשב פצוע דכא או לא תלוי אם יכול להוליד או לא [אף דודאי שייך מי שאינו יכול להוליד שאינו נחשב פצוע דכא, אבל עכ"פ מבואר דמי שיכול להוליד ודאי אין שייך להיות פסול מדין פצוע דכא]. וכן משמע לעיל (ע"ה). דפסל מי שניקב ביצה שלו, והגמ' הק' ע"ז, וניקב לא מוליד, ומשמע דזהו הנדון, דאם מוליד ודאי אינו פצוע דכא. וע' באגרות משה (אה"ע ב', ג', ענף א') שכ' להוכיח כן, וכ' דאין לומר דרק על הרוב אין מולידין, אבל מזדמן לפעמים שמולידין, דא"כ עדיין היתה התורה צריכה למימני דורות, להורות איך הי' דין הולד כשיולד מפצוע דכא. דגם דין זה צריך להשמיענו, הגם דמיעוט הוא, דהא הקרא נקט דינים שאף שאינם מצויין. ומדלא הביאה התורה דין דורות בזה כלל, מוכח דמי שיכול להוליד אינו פצוע דכא.

ב. היכי עבדין, וכו'

ביאר הים של שלמה (ס' ט"ו), דפשיטא שאסור לו להוציא שכבת זרע ביד, שחייב מיתה, אלא רק מותר לעשות באופן שנזכר בגמ', כמו פת חמימי וכדו'. וע"ש שדן ג"כ אם יכול להסתכל בבגדים של אשה שידועה לו, וכ' דודאי אשת איש אסורה, ואפשר דבפנוי' שרי, אבל להסתכל באשה גופה, אפי' בפנוי' אסור, דלא עבדין תקנה בכה"ג. וע"ע באגרות משה (אה"ע א', ס' ע') שכ' ג"כ דמה שהוא צריך לבדיקה מותר ולא חשיב הוצאת זרע לבטלה, שהרי זהו לצורך. וכ' ג"כ דמבואר בסוגיין דמותר להרהר באשה לצורך זה. אבל כ' דמבואר כאן דמשמוש בידיים באבר אסור, ומשום האיסור לא תנאף, כדאי' בנדה י"ג לא תנאף, לא תהא בך ניאוף, בין ביד בין ברגל, שזה לא הותר, אבל ע"י מעשה בשאר אברים מותר.

וע"ע בערוך לנו, שכ' דמה דמותר כאן לבדוק ע"י הוצאת זרע לבטלה, היינו משום דכל האיסור של הוצאת זרע הוא משום מצות פרו ורבו, וכמש"כ תוס' בסנהדרין (ט"ז), א"כ י"ל דכיון דבלי בדיקה אסור לישא אשה כלל, א"כ אדרבה, יוצא דהוצאת הזרע כאן הוא לצורך פרו ורבו. וע"ע בישרש יעקב, שכ' דאם יודע בעצמו שיבא לידי קרי ע"י העברת בגדי צבעונין, אסור לשים נהמא שם, ע"ש עוד בזה.

ג. כחי וראשית אוני, שלא ראה קרי מימיו

וק', דמשמע דנתעברה לאה מביאה ראשונה, והרי קיי"ל דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה. וכ' תוס' שמיעכה באצבעה, וכמו דאמרי' לעיל (ל"ד) לענין תמה, ולכן באמת היתה יכול להתעבר מביאה ראשונה. והק' ר' אברהם מן ההר על פשט זה, דמסדר הפרשה מבואר דלא נתעברה מביאה ראשונה, שהרי בתחלה כ' ויבא אליה, ואח"כ מובא תרעומת יעקב ונשואי

מראי מקומות - יבמות

עו. (המשך)

הרמב"ם, וע"ע שם שהביא מש"כ הבית מאיה, דכל מה דאמרי' דלאו בקדושת' קאי, היינו רק לענין הזיווג, אבל לשאר דברים אחרים הרי הוא כהן גמור.

ה. דלמא מוליד בן ואזיל פלח לעבודת כוכבים
 כ' הערוך לנר דמשמע דמקרא ד"כי יסיר" דרש כן, וק', דהא מבואר לעיל (יז) דכי יסיר קאי על נכרי הבא על בת ישראל, ולא על ישראל שבא על נכרית, ע"ש מש"כ בזה.

ז. הדר אמר רבא, לאו מלתא היא
 דאמרי וכו', נתגירו אית להו חתנות
 וק', הא אי' לקמן (עט) דדוד גזר עליהם, ואיך שייך לומר דבגירותן אית להו חתנות, דהיינו דאסורים מדאורייתא בגירותן, הא גזרה היא. וכו' התוס' חד מקמאי דאיכא למימר דהסוגיא לקמן פליגא על רבא וס"ל דבגיותן הוא. וע' בתוס' שם דכ' בשם ר"ת דאף דמדאורייתא אסורים בחתנות, אבל דוד גזר עליהם שעבוד. וע' ברמב"ן שם שהביא מהראב"ד דמדאורייתא היו אסורים בחתנות, ודוד גזר עליהם שלא לקבלם בתורת גרות. עוד תי' הרמב"ן דמדאורייתא אין אסור אלא דור ראשון, אבל זרעו שנולד לו בקדושה אינו מהן ומדאורייתא מותר לבא בקהל, שהרי לא נאמרו בהם דורות או עד עולם, ושוב אתו יהושע ודוד וגזרו לאוסרם לעולם.

ה. פצוע דכא וכרות שפכה מותרין...

ואינן אסורין אלא מלבא בקהל

נח' הראשונים אם פצוע דכא מותר בממזרת או לא, הרמב"ם (איסורי ביאה טז, ב) פוסק דאסור בממזרת, והראב"ד חולק עליו, דכיון שהוא אסור לבא בקהל, וממזרת אינה מהקהל, א"כ שפיר מותר בממזרת. וע' במגיד משנה שהביא דזהו באמת מח' בירושלמי, וע"ש עוד בזה.

ו. פצוע דכא כהן מהו בגיורת

פרש"י, דכהן כשר אסור בגיורת משום דזונה היא שנבעלה מקודם. וע' בתוס' לעיל (סא) שכ' דגזה"כ הוא מה שכהן אסור בגיורת, וע' מש"כ הישרש יעקב כאן ובדברינו לעיל דף ס'.

ז. או דלמא לאו בקדושת' קאי, ושרי

כ' החלקת מחוקק (ה; א) דמשמע דאף בגרושה וחללה מותרת, כיון דאינו בקדושתו. אולם ע' בבית שמואל שם, שכ' דכיון דאיסורי גרושה וחללה מפורשים בתורה, לכן אסורים לו, אף דלאו בקדושת' קאי.

ולענין שאר עניני כהונה, כ' החלקת מחוקק שם דלכאוי' זר גמור הוא, והק' מהא דמשמע מדברי הרמב"ם דמותר לאכול בקדשי הקדשים. ואף דמבואר במתני' דמותר בתרומה, כ' החלק"מ דלא גרע מעבדי כהן שאוכלים בתרומה, אבל אי"ז ענין לק"ק. וע"ע בפתחי תשובה שם (א) מש"כ ליישב קו' החלק"מ על